

Vyvěšeno dne: 21. 7. 2026

Svěšeno dne: 4. 8. 2026

Petra Kopáčková

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Aleše Roztočila a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobkyně: **Věra Pekárková**, zast. Mgr. Lukášem Hojdnem, LL.B., advokátem, se sídlem Francouzská 299/98, Praha 10, proti žalovanému: **Ministerstvo zdravotnictví**, se sídlem Palackého náměstí 375/4, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 13. 2. 2025, č. j. MZDR 28467/2024-4/PRO, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 10. 2025, č. j. 15 Ad 5/2025-37,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni na nákladech řízení o kasační stížnosti částku **6.135 Kč** do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku k rukám jejího zástupce advokáta Mgr. Lukáše Hojdna, LL.B.

O d ů v o d n ě n í :**I. Shrnutí předcházejícího řízení**

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 7. 10. 2024, č. j. MZDR 14353/2024-5/PRO, zamítl žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky za protiprávní sterilizaci podle zákona č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o odškodnění protiprávních sterilizací“). Ministr zdravotnictví rozhodnutím ze dne 13. 2. 2025, č. j. MZDR 28467/2024-4/PRO, rozklad žalobkyně proti uvedenému prvoinstančnímu rozhodnutí zamítl.

[2] Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) rozsudkem ze dne 30. 10. 2025, č. j. 15 Ad 5/2025-37, zrušil rozhodnutí ministra zdravotnictví a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. S poukazem na dosavadní judikaturu Nejvyššího správního soudu totiž dospěl k závěru, že za situace, kdy se dochovala jen fragmentární zdravotní dokumentace, žalobkyně předestřela hájitelná a na první pohled pravděpodobná tvrzení o protiprávním podstoupení sterilizace. Ta přitom žalovaný náležitě nepochybnil, a především se mu nepodařilo prokázat, že existuje jiné

objektivní vysvětlení jí popsaných dějů a skutečností, které by vedlo k závěru, že o provedení tohoto zákroku sama požádala nebo k němu udělila kvalifikovaný souhlas. Za této situace městský soud uzavřel, že k zamítnutí žádosti žalobkyně o odškodnění za protiprávní sterilizaci došlo v rozporu se zákonem.

II. Obsah kasační stížnosti a dalších podání účastníků řízení

[3] Proti tomuto rozsudku městského soudu podal žalovaný (dále jen „stěžovatel“) včasnou blanketní kasační stížnost. V jejím doplnění učiněném v měsíční lhůtě stanovené ve výzvě soudu uvedl, že ji podává z důvodů uvedených v ustanoveních § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[4] Stěžovatel považuje rozsudek městského soudu za nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů. Městský soud totiž závěr o předestření na první pohled hájitelných tvrzení o protiprávnosti provedené sterilizace neopřel o žádné indicie, které by žalobkyně označila na podporu svých tvrzení, když ta naopak zůstala pasivní. Za těchto okolností nebylo v silách stěžovatele zjistit jména lékařů či jiných svědků, kteří by mohli sdělit jakékoli bližší informace o provedené sterilizaci. Pouhá tvrzení žalobkyně, nepodložená důkazy ani indiciemi, nejsou plausibilní, a městský soud je tudíž neměl považovat za hájitelná a podložená indiciemi. V takovém případě se neuplatní ani obrácené důkazní břemeno. Ze zápisu v operační knize o podstoupení císařského řezu sice nelze dovodit, že žalobkyně udělila ke sterilizaci kvalifikovaný souhlas, jak uvedl městský soud, avšak není možné z něho dovodit ani závěr o protiprávnosti tohoto lékařského zákroku, neboť žádné bližší okolnosti provedení sterilizace tento záznam neobsahuje.

[5] Postup městského soudu podle další kasační námitky popírá znění § 6 odst. 1 písm. b) zákona o odškodnění protiprávních sterilizací, které zakotvuje povinnost žadatelek předložit důkazní prostředky na podporu svých tvrzení. Městský soud vyšel z domněnky, že v případě, kdy schází zdravotnická dokumentace nebo se dochovaly pouze její fragmenty, je sterilizace automaticky považována za protiprávní. Takový výklad je však v rozporu s účelem zákona o odškodnění nezákonných sterilizací, který nespočívá v odškodnění každé sterilizace provedené v rozhodném období, ale pouze v těch případech, v nichž je prokázáno, že nebylo ze strany poskytovatele zdravotnických služeb postupováno v souladu s právní úpravou. Pokud by zákonodárce zamýšlel stanovit domněnku protiprávnosti sterilizace na základě toho, že se nedochovala zdravotnická dokumentace, promítl by to do znění tohoto zákona, což však neučinil ani v jeho novelizaci.

[6] Tvrzení žalobkyně se podle stěžovatele omezuje na to, že byla sterilizována, aniž by s tím vyslovila souhlas. Neuvedla však žádné další okolnosti, například kdy se o sterilizaci dozvěděla, jaké byly její pocity, komu se svěřila, jak reagovala rodina, co jí sdělili zdravotničtí pracovníci, přestože byla náležitě poučena a vyzvána k navržení dalších důkazů na podporu svých tvrzení a během celého správního řízení byla zastoupena advokátem. Stěžovatel proto vycházel jen z vyjádření žalobkyně a doložené kopie záznamu z operační knihy, z něhož vyplývá, že sterilizace jí byla provedena jako samostatný zákrok po porodu, nikoli přímo při něm. Až v rozkladu proti prvostupňovému rozhodnutí žalobkyně popsala průběh a okolnosti sterilizace podrobněji, přičemž tvrdila, že byla do zdravotnického zařízení převezena sanitou pro nepostupující porod, týž den porodila a při porodu jí byla zároveň provedena sterilizace. Tato její tvrzení jsou však v rozporu s obsahem operační knihy. Z těchto důvodů nelze tvrzení žalobkyně považovat od počátku za plausibilní a kontinuální. Jedná se tedy o situaci, kdy žadatelka předestřela tvrzení, která nejsou hájitelná a správní orgán nezjistil nic, co by nasvědčovalo jejich důvěryhodnosti. Ačkoli Nejvyšší správní soud v městském soudem akcentovaném rozsudku ze dne 8. 10. 2025, č. j. 1 As 152/2025-32, používá termín „na první pohled hájitelná tvrzení žadatelky“, podle názoru stěžovatele nelze automaticky považovat hájitelná tvrzení za plausibilní, neboť je třeba aby byla

pokračování

něčím podložena. Závěry tohoto judikátu proto nejsou na případ žalobkyně přiléhavé, neboť v tehdy projednávané věci nebylo přihlédnuto k písemnému prohlášení svědka, které mohlo být považováno za indicii.

[7] Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 7. 2024, č. j. 9 As 61/2023-65, č. 4623/2024 Sb., se důkazní břemeno obrací pouze za předpokladu, že žadatelka o odškodnění předloží plausibilní tvrzení, podle něhož v rozhodném období podstoupila sterilizaci v rozporu s právem. Toto tvrzení musí navíc být hájitelné a podložené indiciemi. Stěžovatel si je přitom vědom rozsudku ze dne 11. 11. 2025, č. j. 3 As 223/2024-36, v němž Nejvyšší správní soud rozhodoval o obdobné věci jako je případ žalobkyně a dospěl k závěru, podle něhož je sice nutné, aby žadatelčina tvrzení byla podložena indiciemi, nicméně je to stěžovatel, který by je měl zajistit. Takový postup však není možný bez součinnosti s žadatelkou. Navíc se Nejvyšší správní soud tímto judikátem odchýlil od své předchozí rozhodovací činnosti. Proto by podle stěžovatele měla být posuzovaná věc předložena k posouzení rozšířenému senátu.

[8] V závěru kasační stížnosti se stěžovatel s ohledem na shora uvedené skutečnosti domáhá zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci městskému soudu k dalšímu řízení.

[9] Žalobkyně ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že v předmětné době byla hospitalizována z důvodu dystokie, která nese riziko zdravotních komplikací pro matku a ohrožuje život nenarozeného dítěte. Jejím záměrem byl porod, nikoli sterilizace, přičemž si přála další dítě. Nedává proto smysl, aby souhlasila nebo dokonce žádala o sterilizaci ve chvíli, kdy i kvůli dystokii nemohla stejně jako zdravotnický personál vědět, zda se dítě narodí živé. Proto se její tvrzení, že o sterilizaci nežádala ani s ní nevyslovila kvalifikovaný souhlas, musí jevit jako zcela uvěřitelné a hájitelné. Tato skutečnost je již sama o sobě indicií, která činí její tvrzení plausibilní. Již před správním orgánem předložila kopii záznamu o provedení operačního výkonu císařského řezu z operační a porodní knihy, která dokládá realizaci sterilizačního zákroku. Žádnou jinou dokumentaci se jí nepodařilo dohledat. Z uvedeného však jasně vyplývá, že ke sterilizaci došlo během porodu, tedy v době, kdy nevěděla, zda se její dítě narodí životaschopné. Zároveň absentuje jakákoli indicie o existenci zdravotnické dokumentace, která by byla bezvadná a neobsahovala vážné nedostatky. Jak vyplývá z důvodové zprávy k zákonu o odškodnění protiprávních sterilizací, pravidla pro získávání svobodného a informovaného souhlasu byla v minulosti často porušována. Nelze proto předpokládat, že se zdravotnický personál nedopustil téhož pochybení také v posuzovaném případě. Legálnost jeho postupu je přitom možné zhodnotit pouze na základě potřebných důkazů, které však nemá k dispozici. Zároveň je třeba mít na paměti delší časový odstup a důkazní nouzi, v níž se žadatelky často ocitají. Jak již uvedl městský soud, účelem úpravy odškodnění protiprávních sterilizací je přijetí odpovědnosti státu za jeho dřívější jednání a snaha odškodnit ženy, na nichž byla v rozhodném období provedena nelegální sterilizace. Dosavadní soudní praxe je přitom zcela v souladu s tímto účelem.

[10] Jestliže stěžovatel uvádí, že jsou tvrzení žalobkyně nekonzistentní, neboť některé podstatné skutečnosti tvrdila až v rozkladu, pak žalobkyně upozorňuje, že již v žádosti o odškodnění zmínila porod císařským řezem. Není přitom rozhodné, zda se do nemocnice dopravila sanitou či vlastním vozem, když v tomto směru se jedná o pouhé upřesnění okolností. Podnětem pro zavolání rychlé záchranné služby byl odtok plodové vody, který je zaznamenán v zápise v porodní knize. Ten měl žalovaný k dispozici od samého počátku řízení, neboť jej přiložila ke své žádosti. Domněnka, že se žalobkyně dopravila do nemocnice sama, se proto jeví jako nepravděpodobná. Nadto stěžovatel, nebyl-li si jistý některou z uvedených skutečností, ji mohl k jejich upřesnění vyzvat. Kromě toho byla sterilizace provedena téměř před 45 lety, těžko si tak může pamatovat všechny její okolnosti. Žalobkyně dále poukazuje na fakt, že se nejedná o kontradiktorní řízení, nýbrž má jít

o společnou snahu stěžovatele a žadatelek o objasnění věci. Není proto spravedlivé, aby stěžovatel kladl k tíži žalobkyně její pasivitu, ačkoli sám uvedl, že jí k tíži nelze přičítat důkazní nouzi způsobenou absencí zdravotnické dokumentace. Sám stěžovatel přitom k prokázání skutkového stavu ničím nepřispěl a jen v obecném poučení ji vyzval, aby shromáždila další důkazy. Ačkoli jí stěžovatel vytýkal nečinnost, pasivním byl v řízení právě on sám, neboť navzdory zákonem stanovené šedesátidenní lhůtě vydal rozhodnutí téměř po čtyřech měsících a po podání nečinnostní žaloby. Žalobkyně je tak přesvědčena, že v nastalé důkazní nouzi doložila vše, co mohla.

[11] S ohledem na tyto skutečnosti žalobkyně navrhla zamítnutí kasační stížnosti.

[12] V replice k tomuto vyjádření stěžovatel uvedl, že žalobkyně si zřejmě nesprávně vykládá pojem „indicie“. Tou může být jakákoli skutečnost, která podporuje tvrzení žalobkyně. Ta ovšem přednesla jen nepodložené tvrzení o skutečnostech, jež měly sterilizaci předcházet a jež spočívaly v nejistém výsledku porodu. Podle judikatury Nejvyššího správního soudu však musí být tvrzení podloženo indiciemi, které by jej podpořily. To však není případ žalobkyně, která na sterilizaci nahlíží jako na protiprávní, dokud není prokázán opak. Nikoli každou sterilizaci provedenou v rozhodném období však lze považovat automaticky za protiprávní. Účelem řízení o žádosti o odškodnění je posoudit, zda ke sterilizaci došlo v souladu s právem či nikoli, čemuž odpovídá i konstrukce § 6 odst. 1 zákona o odškodnění protiprávních sterilizací. V případě žalobkyně nelze opomenout, že v celém řízení, ač zastoupena advokátem, nenavrhla jediný důkaz, podklad či relevantní indicie na podporu svých tvrzení. Zmínka o sterilizaci zapsaná v porodní knize sama o sobě nepostačuje pro závěr, že se jednalo o její protiprávní výkon.

[13] Názor žalobkyně, že by se na každou sterilizaci provedenou v rozhodném období mělo *a priori* nahlížet jako na protiprávní, nemá oporu v zákoně. Při takovém pojetí by nemělo smysl zkoumat oprávněnost žádostí v případě nedochování zdravotnické dokumentace. Není pravdou, že stěžovatel ignoroval předložené indicie, jak tvrdí žalobkyně. Jedinou indicií byl záznam z porodní knihy, kromě toho žalobkyně přednesla pouze svá tvrzení o okolnostech porodu, příjezdu do nemocnice a následné péči. Ta však nelze bez dalšího považovat za indicie ve smyslu rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 7. 2024, č. j. 9 As 61/2023-65. Kasační soud zde totiž jasně vyslovil, že nepostačuje ničím nepodložené tvrzení a že indicie má sama o sobě něco prokázat. Pouhá tvrzení tento potenciál nemají, nelze je proto považovat za indicie, jak se domnívá žalobkyně. Stěžovatel její tvrzení neignoroval, nýbrž je nepovažoval za plausibilní. Stěžovatel s ohledem na výše uvedené uzavírá, že žalobkyně žádné indicie nepředložila, nebylo tedy, co by měl posuzovat.

[14] Konečně stěžovatel v replice uvedl, že podle zákona o odškodnění protiprávních sterilizací správní orgán účastníky řízení pouze provází, umožňuje jim uplatňovat procesní práva a postupuje v souladu s účelem uvedeného zákona. Jeho úkolem však nebylo prosazovat nárok žalobkyně, která je nadto zastoupená advokátem. Bez součinnosti s žalobkyní přitom nebyl sám schopen nalézt další důkazy, jež by podpořily její tvrzení. Neposkytnutí součinnosti proto mělo nevyhnutelně za následek její neúspěch ve správním řízení.

III. Posouzení kasační stížnosti

[15] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Přitom neshledal vady obsažené v § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Stěžovatel uplatnil důvody kasační stížnosti, které jsou uvedeny v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

pokračování

[16] Podle písm. a) zmíněného ustanovení, *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení*. Podle písm. d) téhož ustanovení, *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé*.

[17] V posuzované věci stěžovatel napadá zákonnost a přezkoumatelnost napadeného rozsudku ohledně v něm učiněného závěru o nesplnění zákonných podmínek pro zamítnutí žádosti žalobkyně o odškodnění za protiprávní sterilizaci.

[18] Podle § 2 zákona o odškodnění protiprávních sterilizací, *[o]právněnou osobou je fyzická osoba, která se podrobila v období od 1. července 1966 do 31. března 2012 ve zdravotnickém zařízení na území, které je součástí území České republiky, sterilizaci v rozporu s právem*. Podle § 3 odst. 1 zákona o odškodnění protiprávních sterilizací, *[s]terilizaci v rozporu s právem se pro účely tohoto zákona rozumí zdravotní výkon zabráňující plodnosti, k jehož provedení oprávněná osoba neudělila souhlas, nebo souhlas udělila při takovém porušení právních předpisů upravujících v rozhodném období provedení zdravotního výkonu zabráňujícího plodnosti anebo za takových okolností, jež vylučují nebo vážně narušují svobodu a prostotu omylu uděleného souhlasu*. Podle odstavce druhého téhož ustanovení, *[p]orušením právních předpisů a okolnostmi podle odstavce 1 se rozumí zejména působení na oprávněnou osobou v podobě jakéhokoli nátlaku, donucení či přesvědčování, aby se zdravotnímu výkonu zabráňujícímu plodnosti podrobila, jakož i skutečnost, že oprávněná osoba nebyla srozumitelným způsobem a v dostatečném rozsahu informována o svém zdravotním stavu a o účelu, povaze, předpokládaném přínosu, možných důsledcích a rizicích navrhovaného zdravotního výkonu a o jiných možnostech řešení zdravotního stavu, jejich vhodnosti, přínosech a rizicích*.

[19] Podle § 6 odst. 1 zákona o odškodnění protiprávních sterilizací, *[ž]ádost o přiznání nároku musí kromě obecných náležitostí obsahovat a) vylíčení rozhodných skutečností případu, zejména označení zdravotnického zařízení, v němž ke zdravotnímu výkonu zabráňujícímu plodnosti došlo, datum, kdy byl tento zdravotní výkon proveden, a vylíčení okolností, za nichž k tomuto zdravotnímu výkonu došlo, b) označení listin a jiných důkazních prostředků, jichž se oprávněná osoba na podporu svého práva dovolává*.

[20] Výkladem této právní úpravy se Nejvyšší správní soud zabýval v městském soudem zmíněných a na sebe navazujících rozsudcích ze dne 14. 11. 2023, č. j. 4 As 290/2022-42, ze dne 27. 2. 2025, č. j. 3 As 73/2024-44, ze dne 4. 7. 2024, č. j. 9 As 61/2023-65, č. 4623/2024 Sb. NSS, a ze dne 8. 10. 2025, č. j. 1 As 152/2025-32, jejichž závěry jsou následujícím způsobem nejvýstižněji vyjádřeny ve třetím z těchto judikátů:

[30] ... *Primárním důkazem, jenž může dané okolnosti postavit najisto, je jistě zdravotnická dokumentace žadatelky o jednorázovou peněžní dávku. Ta však může být vzhledem ke značnému časovému odstupu od tvrzeného provedení sterilizace již skartována, jako tomu je ostatně i v nyní projednávané věci, případně rovněž různé kvality a vypovídající hodnoty. Další dokumenty, které by mohly o provedení sterilizace vypovídat, pak nemusí vůbec existovat, případně mohou být jen velice obtížně dohledatelné. Stejně tak v úvahu připadající svědci z okruhu zdravotního personálu si již nemusí okolnosti provedení sterilizace z důvodu časového odstupu pamatovat. Svědci z úzkého rodinného okolí, kterým se oběť v minulosti mohla svěřit, konečně nemusí být s ohledem na jejich vztah s žadatelkou a ze své podstaty pouze zprostředkovanost jimi podávaných informací považováni za důvěryhodné. Důsledkem je, že v případě neexistence zdravotní dokumentace se žadatelka pro prokázání důvodnosti svého nároku typicky ocitne v důkazní nouzi, a to i po řádně poskytnutém poučení a snaze správního orgánu veškeré dostupné dokumenty skutečně získat*.

[31] *Za takové situace se však reálná využitelnost a účinnost mechanismu odškodnění dle zákona č. 297/2021 Sb., kterou stát dle svých vlastních deklarací chce zabezpečit, stává iluzorní. Za skartaci zdravotní dokumentace, k níž často dochází protiprávně, jak poukazují i zprávy veřejného ochránce práv*

(srov. např. zprávu o šetření z vlastní iniciativy ve věci odškodnění protiprávní sterilizace, sp. zn. 15744/2022/VOP/MZK, č. j. KVOP-36688/2023, www.ochrance.cz), žadatelky nemohou. V rovině morální nelze přehlédnout, že do této situace se žadatelky dostávají v důsledku předchozího, respektive i následného jednání státu samotného, jeho složek, či organizací veřejnou mocí zřizovaných.

[32] Podle názoru NSS proto nelze po žadatelkách požadovat, aby samy vždy nade vší pochybnost prokázaly naplnění všech výše vymezených předpokladů pro přiznání peněžní částky podle zákona č. 297/2021 Sb. Naopak postačí, pokud žadatelka o peněžitou dávku přdestře na první pohled plausibilní tvrzení, že v rozhodném období podstoupila sterilizaci v rozporu s právem. To nicméně pochopitelně neznamená, že se může jednat o jakékoli, ničím nepodložené tvrzení. Musí jít o tvrzení hájitelné, které bude podepřeno indiciemi, které ve svém souhrnu nepřipouštějí jiné racionální vysvětlení situace či chování jednotlivých účastníků, než že k protiprávní sterilizaci žadatelky pravděpodobně došlo tak, jak žadatelka tvrdí. Pokud tedy zdravotní dokumentace nebude existovat, případně bude zjevně nedůvěryhodná, avšak žadatelka přdestře plausibilní tvrzení, pro které budou skutečně svědčit zjištěné indicie, musí správní orgány považovat předpoklady pro přiznání peněžité částky dle zákona č. 297/2021 Sb. za naplněné, ledaže samy prokážou, že ke skutečnostem žadatelkou tvrzeným dojít nemohlo.

[33] V takové situaci pak tedy bude případně na žalovaném, aby na první pohled splněné předpoklady pro poskytnutí odškodnění zpochybnil tím, že prokáže existenci odlišné a důvěryhodnější skutkové verze, tedy že k protiprávní sterilizaci žadatelky v rozhodném období způsobem jí tvrzeným dojít nemohlo. V zásadě je tak v řízení o žádostech o peněžitou částku za nezákonnou sterilizaci podle zákona č. 297/2021 Sb. k překonání běžně nastávající důkazní nouze na straně žadatelek nutné využít podobné řešení, jaké se již uplatňuje například ve sporech z diskriminace v podobě sdílení důkazního břemene (k tomu srov. analogicky např. náleží Ústavního soudu ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. III. ÚS 880/15, N 182/79 SbNU 59; či rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 7. 2008, Coleman, C-303/06, ECLI:EU:C:2008:415, bod 55).

[34] V konkrétní rovině bude proto postup správního orgánu při posuzování žádostí podle zákona č. 297/2021 Sb. následující.

[35] Za prvé, správní orgán posoudí žádost o peněžitou částku s ohledem na náležitosti uvedené v § 6 odst. 1 zákona č. 297/2021 Sb., tedy zda obsahuje vylíčení rozhodných skutečností včetně označení zdravotnického zařízení a data, kdy k protiprávní sterilizaci došlo. Žadatelku současně srozumitelným způsobem poučí o možnostech, jak svá tvrzení podložit, konkrétně jaké dokumenty či jiné důkazy (například svědeckými výpověďmi) může za tím účelem označit. Následně správní orgán začne v souladu se zásadami materiální pravdy a vyhledávací činit kroky ke zjištění stavu věci bez důvodných pochybností, a za tím účelem si vyžádá všechny relevantní podklady včetně zdravotnické dokumentace podle § 6 a 7 zákona č. 297/2021 Sb., případně provede svědecké výslechy za účelem ověření žadatelkou přdestřených tvrzení.

[36] Za druhé, správní orgán vyhodnotí obstarané podklady a posoudí, zda jsou předpoklady pro přiznání peněžité dávky podle zákona č. 297/2021 Sb. naplněny. V situaci, kdy i přes učiněné kroky nelze dospět k jednoznačnému závěru z důvodu, že zdravotní dokumentace žadatelky neexistuje nebo je zjevně nedůvěryhodná, bude nutné zabývat se s ohledem na důkazní nouzi žadatelky tím, zda jsou jí přdestřená tvrzení plausibilní a hájitelná. O jaké indicie vypovídající o hájitelnosti tvrzení se může jednat, bude záležet vždy na okolnostech konkrétní věci. Podle názoru NSS se však v zásadě může jednat o cokoli, co bude svědčit ve prospěch žadatelčích tvrzení (např. vysvětlení žadatelky, její osobní a rodinná situace, chování v minulosti, jí předložené doklady, jiné známé skutečnosti atd.). Pokud tyto indicie svědčí pravděpodobnosti, že k nezákonné sterilizaci žadatelky mohlo skutečně dojít tak, jak tvrdí, bude s ohledem na její důkazní nouzi nutné považovat žádost za oprávněnou, ledaže správní orgán prokáže, že tomu tak být nemohlo (tedy že žadatelka nepodstoupila sterilizaci, ta nebyla nezákonná, nedošlo k ní v rozhodném období, případně že v řízení zjištěné indicie, jinak svědčící o možné nezákonné sterilizaci, mají jiné racionální vysvětlení). Hájitelností tvrzení žadatelek se nicméně správní orgán musí vždy dostatečně zabývat, přičemž za účelem jejího ověření musí postupovat v souladu se zásadou materiální pravdy, dalšími zásadami

správního řízení a se zřetelem k účelu zákona č. 297/2021 Sb. Svůj závěr musí správní orgán dostatečně odůvodnit. Úvaha správního orgánu podléhá soudnímu přezkumu v plném rozsahu.

[37] Uvedené pro správní orgány znamená, že k zamítnutí žádosti o peněžitou částku za protiprávní sterilizaci z důvodu neprokázání naplnění hmotněprávních podmínek nároku mohou přistoupit ve třech případech. Za prvé, pokud správní orgán obstará zdravotnickou dokumentaci, z níž zjistí, že ke sterilizaci žadatelky buď nedošlo, nebo ta nebyla protiprávní (typicky byla provedena na základě jejího nezpochybnitelného informovaného souhlasu), a současně nic nebude nasvědčovat nedůvěryhodnosti takové zdravotnické dokumentace. Druhým případem zamítnutí žádosti poté bude situace, kdy i navzdory neexistenci zdravotnické dokumentace nebudou tvrzení žadatelky o peněžitou částku na první pohled hájitelná a pokud správní orgán ani přes případné vlastní kroky ke zjištění stavu věci nezjistil nic, co by nasvědčovalo jejich důvěryhodnosti. Konečně třetím případem zamítnutí žádosti poté bude situace, kdy žadatelka sice předestře hájitelná a na první pohled pravděpodobná tvrzení, správní orgán je však zpochybní a prokáže, že existuje jiné objektivní vysvětlení popsanych dějů a skutečností.

[21] Citované pasáže rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 9 As 61/2023-65 reagují také na obecné námitky stěžovatele ohledně rozvržení důkazního břemena v řízení o poskytnutí jednorázové peněžní částky za protiprávní sterilizaci a důvodů pro zamítnutí takovéto žádosti v případech důkazní nouze vyvolané neexistencí zdravotnické dokumentace či její podstatné části. Závěry v tomto směru učiněné v dosavadní judikatuře přitom považuje Nejvyšší správní soud za správné i pro účely nyní posuzované věci a neshledává žádný důvod se od nich odchýlit. Rovněž nespatřuje žádný rozpor mezi nimi a rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 11. 2025, č. j. 3 As 223/2024-36. V něm se totiž neuvádí, že by tvrzení žadatelky musela být podepřena indiciemi, které má zajistit stěžovatel, nýbrž že tvrzení žalobkyně s ohledem na předestřené indicie v tehdy posuzované věci jsou *prima facie* hájitelná, a proto jí stěžovatel musel dát prostor k jejich podepření a současně se pokusit objasnit okolnosti sterilizace vlastními silami, neboť pro zamítnutí žádosti si nemohl vystačit jen s tím, že žalobkyně v důsledku skartace zdravotnické dokumentace neunesla své důkazní břemeno ohledně protiprávnosti provedené sterilizace. Takový závěr je tedy plně v souladu s dosavadní judikатурní linií o sdílení důkazního břemena v řízení vedeném podle zákona o odškodnění protiprávních sterilizací, a proto zde není žádný důvod danou věc postoupit rozšířenému senátu.

[22] Uvedenou judikaturu městský soud náležitě aplikoval na nyní posuzovaný případ, když uvedl, že fragmenty zdravotnické dokumentace dokládají pouze to, že dne 13. 6. 1981 došlo ke sterilizaci žalobkyně, nicméně z nich nevyplývá její provedení v souladu s právem. O tom, že by záznamy z operační a porodní knihy dokládaly nezpochybnitelný informovaný souhlas žalobkyně s provedením tohoto zákroku nebo to, že o sterilizaci sama požádala, přitom nelze vůbec hovořit. Její tvrzení odůvodňující žádost o odškodnění jsou přitom hájitelná a na první pohled pravděpodobná, když od počátku řízení setrvala popírala svůj souhlas se sterilizací a nikdy netvrdila, že o ni požádala, přičemž v dostatečném rozsahu popsala dobu, místo a okolnosti jejího provedení, k čemuž došlo dne 13. 6. 1981 v dnešní Masarykově nemocnici v Ústí nad Labem v průběhu porodu císařským řezem. Jelikož se jednalo o komplikovaný porod ve 34. týdnu těhotenství, kdy žalobkyně nemohla vědět, zda se dítě narodí živé, skutečně se jeví jako nepravděpodobné, že by za těchto okolností souhlasila se sterilizací nebo o ni žádala, což stěžovatel nikterak nezpochybnil natožpak prokázal opak.

[23] Z odůvodnění napadeného rozsudku je tedy naprosto zřejmé, o jaké indicie se opírá závěr městského soudu o hájitelnost a pravděpodobnost tvrzení žalobkyně o její protiprávní sterilizaci. Jsou jimi okolnosti porodu císařským řezem s nejistým výsledkem ve vztahu k životaschopnosti dítěte, které činí málo pravděpodobnou eventualitu jejího souhlasu či žádosti podstoupit společně

s tímto zákrokem také sterilizaci. Není tedy možné souhlasit s námitkou stěžovatele, že rozsudek městského soudu takové indicie neobsahuje, a tudíž je nepřezkoumatelný.

[24] Současně Nejvyšší správní soud považuje použití uvedené judikatury i zmíněné závěry na jejím základě vyslovené městským soudem za správné. Východisko pro posouzení dané věci spočívá ve skutečnosti, že se podstatná část zdravotnické dokumentace žalobkyně nedochovala a Krajská zdravotní, a.s. - Masarykova nemocnice v Ústí nad Labem, o.z. přípisem ze dne 4. 3. 2024 zaslala jejímu zástupci toliko kopie ručně psaných záznamů o provedení operačního výkonu císařského řezu z operační knihy a porodní knihy s tím, že zdravotnickou dokumentaci se nepodařilo dohledat. V tomto podání zdravotnické zařízení přitom výslovně uvedlo, že žalobkyně podstoupila sterilizaci v průběhu porodu císařským řezem, a proto není možné souhlasit s tvrzením stěžovatele, že jí byla sterilizace provedena jako samostatný zákrok až po porodu, nikoliv při něm. O provedení sterilizace bez jejího souhlasu během porodu císařským řezem se stěžovatelka zmínila již v žádosti o odškodnění za protiprávní sterilizaci, v níž navíc správně označila konkrétní den a nemocnici, kde měla být protiprávně sterilizována. V rozkladu proti zamítavému prvoinstančnímu rozhodnutí doplnila, že do nemocnice byla převezena sanitou pro nepostupující porod v sedmém měsíci těhotenství a o sterilizaci provedenou při císařském řezu nežádala ani s ní nesouhlasila, neboť dítě chtěla a nemohla stejně jako lékařský personál vědět, zda jako předčasně narozené přežije komplikovaný porod, a proto se nezamýšlela připravit o možnost dalšího otěhotnění.

[25] Tato vyjádření žalobkyně považuje Nejvyšší správní soud za konsistentní, logická, uvěřitelná a podepřená zbytky zdravotnické dokumentace, takže se jedná na první pohled o plausibilní, hájitelná a indiciemi podepřená tvrzení, na jejichž základě se jeví podstoupení sterilizace v rozporu s právem jako pravděpodobný a racionální popis předmětné události. Ta se navíc odehrála před čtyřiceti pěti lety, a proto je pochopitelné, že ji žalobkyně nepopsala detailněji. Uvedená tvrzení přitom stěžovatel dosud ve správním řízení ničím nezpochybnil, neboť stejně jako v dalších věcech řešených v dosavadní judikatuře zůstal důkazně pasivní a jen odkázal na to, že protiprávnost sterilizace nebyla s jistotou prokázána, což však s ohledem na specifické rozložení důkazního břemena v řízení vedeném podle zákona o odškodnění protiprávních sterilizací nepostačovalo pro zamítnutí žádosti žalobkyně, jak již bylo zmíněno.

[26] Lze tedy shrnout, že městský soud posoudil příslušnou právní otázku správně a jeho rozsudek je přezkoumatelný, v důsledku čehož nebyly naplněny důvody kasační stížnosti obsažené v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

IV. Závěr a náklady řízení

[27] S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[28] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že žalobkyně má vůči procesně neúspěšnému stěžovateli právo na náhradu nákladů řízení, které důvodně vynaložila, neboť měla ve věci plný úspěch (§ 60 odst. 1 věta první za použití § 120 s. ř. s.).

[29] Důvodně vynaložené náklady řízení o kasační stížnosti představuje odměna a náhrada hotových výdajů za zastupování žalobkyně advokátem. Odměna za zastupování byla určena podle § 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 7, § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“), a to ve výši 4.620 Kč za jeden úkon právní služby poskytnuté žalobkyni (vyjádření ke kasační stížnosti). Náhrada hotových výdajů (režijní paušál) činí podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu 450 Kč za uvedený úkon právní služby. Zástupce

pokračování

žalobkyně je plátcem daně z přidané hodnoty, a proto se náklady zvyšují o částku 1.065 Kč odpovídající po zaokrouhlení sazbě 21 % z částky 5.070 Kč. Nejvyšší správní soud proto uložil stěžovateli povinnost zaplatit procesně úspěšné žalobkyni na náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti částku 6.135 Kč k rukám jejího zástupce. Ke splnění této povinnosti stanovil Nejvyšší správní soud přiměřenou lhůtu jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. července 2026

L. S.

JUDr. Jiří Palla v. r.
předseda senátu